

Autismikirjon häiriö

Tämä esite kertoo
Autismikirjon häiriöstä **selkokielellä**.

Autismikirjon häiriö on
aivojen keskushermoston häiriö.
Autismikirjon henkilön keskushermosto
on kehittynyt eri tavalla kuin muilla.
Keskushermosto ohjaa muun muassa
ajattelua, tunteita ja liikkumista.

Autismikirjon häiriö voi näkyä
henkilön käyttäytymisessä
monella eri tavalla:

- hänen on vaikea keskustella
muiden kanssa
- hän tekee asioita
toistuvasti samalla tavalla
- hän keskittyy
erityisen paljon asioihin,
jotka kiinnostavat häntä.

Jos henkilöllä epäillään
autismikirjon häiriötä,
hänen arkeaan kannattaa tukea heti.

Hänen ei tarvitse odottaa diagnoosia
eli lääkärin arviota autismikirjon häiriöstä.

Arkea voidaan tukea seuraavasti:

- järjestetään tila,
jossa on vähemmän melua
tai kirkkaita valoja
- opetellaan taitoja,
jotka auttavat arjessa,
kuten pukeutuminen ja peseytyminen
- parannetaan henkilön hyvinvointia,
esimerkiksi vähennetään stressiä
tai etsitään mukava harrastus.

Mitä autismikirjo tarkoittaa?

Sana **autismikirjo** tarkoittaa,
että autismin piirteet
voivat olla erilaisia eri ihmisillä.
Joskus piirteet vaikuttavat
henkilön arkeen paljon.
Joskus henkilöllä voi olla piirteitä,
mutta ne eivät haittaa hänen arkeaan.

Silloin ei tarvita lääkärin arviota autismlkirjon häiriöstä tai sen hoitoa.

Suomessa autismlkirjon häiriöihin kuuluvat

- lapsuusiän autismi
- lapsuusiän epätyypillinen autismi
- Aspergerin oireyhtymä
- muu lapsuusiän laaja-alainen kehityshäiriö.

Miten autismlkirjon häiriö syntyy?

Autismlkirjon häiriön syntyyn vaikuttavat monet tekijät, kuten henkilön perimä ja geenit.

Myös jotkut asiat raskauden, synnytyksen ja vauvan ensimmäisten elinviikkojen aikana voivat lisätä autismlkirjon häiriön riskiä.

Jos käytät lääkkeitä ja harkitset raskautta, keskustele ensin lääkärin kanssa.

Joillain lääkkeillä voi olla vaikutusta lapsen kehitykseen raskausaikana.

Tutkimukset

Jotta autismlkirjon häiriö voidaan tunnistaa, henkilöstä tarvitaan seuraavia tietoja:

- miten hän on kehittynyt lapsena
- mikä on hänen tilanteensa juuri nyt.

Tietoja kerätään sekä henkilöltä itseltään että hänen läheisiltään.

Tietoja kerätään myös muun muassa neuvolan ja koulun tiedoista.

Tutkimusten aikana lääkäri tai psykologi tarkkailevat, miten henkilö ilmaisee itseään ja ymmärtää toisia.

He katsovat myös, miten henkilö käyttäytyy arjessa, ja onko hänellä erityisiä mielenkiinnon kohteita. Tutkimuksessa käytetään myös kyselylomakkeita.

Joskus tehdään myös muita tutkimuksia.

Erityisesti lapsilta ja nuorilta voidaan tarkastaa muun muassa

- näkö ja kuulo
- kehitystaso
- kielelliset taidot
- fyysinen ja psyykkinen toimintakyky.

Autismikirjon häiriöön liittyy usein monia muita häiriöitä ja sairauksia.

Näitä voivat olla esimerkiksi

- epilepsia
- oppimisvaikeudet
- lihavuus
- univaikeudet
- ahdistus
- syömishäiriöt.

Näiden ongelmien vuoksi autismikirjon häiriötä voi olla joskus vaikea tunnistaa.

Näin tunnistat autismikirjon häiriön piirteet

On tärkeää tunnistaa autismikirjon häiriön piirteet. Silloin autismikirjon henkilön arkea voidaan tukea mahdollisimman varhain.

Seuraavaksi kerromme, miten autismi ilmenee eri-ikäisillä ihmisillä.

Alle 2-vuotias lapsi

Pienillä lapsilla autismikirjon häiriöön voivat viitata seuraavat asiat:

- Lapsi ei katso silmiin.
- Lapsi ei ilmaise kasvoillaan tunteita, kuten iloa, surua tai vihaa.
- Lapsi ei joteltele.
- Lapsi ei puhu tai puhuu vain vähän.
- Lapsi ei reagoi nimeensä.

2-6-vuotias lapsi

Alle kouluikäisellä autismikirjoon häiriöön voivat viitata seuraavat asiat:

- Lapsi oppii hitaasti puhumaan.
- Lapsen puheen äänenpaino on erikoinen.
- Lapsi ei katso silmiin.

- Lapsi ei reagoi muiden ihmisten kasvojen ilmeisiin tai tunteisiin.
- Lapsi leikkii vähän tai ei ollenkaan muiden lasten kanssa.

Kouluikäinen lapsi

Kouluikäisellä lapsella autismin kirjoon häiriöön voivat viitata seuraavat asiat:

- Lapsi puhuu vähän.
- Lapsi ei ole kiinnostunut muista ihmisistä.
- Lapsi katsoo vähän silmiin.
- Lapsi ei leiki mielikuvitusleikkejä.
- Lapsi haluaa tehdä asiat aina samalla tavalla.

Nuori

Nuoren autismin kirjoon häiriöön voivat viitata seuraavat asiat:

- Nuori puhuu, vaikka muut eivät kuuntele.
- Nuoren vastaukset voivat olla epäkohteliaita.
- Nuoren on vaikea ymmärtää, mitä muut tarkoittavat.
- Nuori ymmärtää asiat kirjaimellisesti.
- Nuoren on vaikea saada ystäviä ja ylläpitää ystävyyssuhteita.

Aikuinen

Aikuisen autismin kirjoon häiriöön voivat viitata seuraavat asiat:

- Aikuisen on vaikea olla muiden seurassa.
- Aikuisen on vaikea sopeutua uusiin tilanteisiin.
- Aikuinen tekee asioita samalla tavalla.
- Aikuisen on vaikea sietää muutoksia.

On hyvä muistaa, että lääkäri tekee aina lopullisen diagnoosin eli arvion siitä, onko henkilöllä autismin kirjoon häiriö.

Hoito ja kuntoutus

Jokaisen autismin kirjoon henkilön hoito ja kuntoutus suunnitellaan niin, että se vastaa hänen omiin tarpeisiinsa.

Suunnitelma tehdään yhdessä henkilön ja hänen läheistensä sekä terveydenhoidon ammattilaisten kanssa.

Ammattilaisia ovat esimerkiksi lääkäri, psykologi, puheterapeutti ja erityisopettaja.

Suunnittelun aikana selvitetään, millainen tuki auttaa henkilöä arjessa. Tukea voidaan antaa kotona, päivähoidossa, koulussa, töissä ja vapaa-aikana.

On tärkeää, että henkilö saa tukea heti, kun hänellä epäillään autismikirjon häiriötä.

Kuntoutus

Autismikirjon häiriön kuntoutuksen tarkoitus on tukea itsenäistä elämää. Kuntoutus auttaa henkilöä myös saavuttamaan omat tavoitteensa sekä vahvistaa hänen itsetuntoaan.

Kuntoutus voi olla esimerkiksi fysioterapiaa, puheterapiaa tai apuvälinepalveluita.

Hoidossa ja kuntoutuksessa on tärkeää hyödyntää henkilön omia vahvuuksia ja voimavaroja.

Näitä voivat olla esimerkiksi

- tarkkuus
- oikeudenmukaisuus
- tunnollisuus
- kyky keskittyä kiinnostaviin asioihin.

On tärkeää, että lapsia ja nuoria kuntoutetaan heidän omissa arjen ympäristöissään.

Lisäksi on tärkeää, että vanhemmille ja läheisille annetaan ohjausta ja tietoa siitä, miten he voivat itse kuntouttaa lasta tai nuorta.

Kun kuntoutus tapahtuu arjessa, silloin lapsi tai nuori oppii paremmin.

Kuntoutus suunnitellaan yhdessä lääkärin, psykologin, lapsen tai nuoren ja hänen läheistensä kanssa.

Kuntoutus voi olla esimerkiksi

- puheterapiaa
- AAC-ohjausta eli opetellaan käyttämään kuvia, viittomia tai puhelaitteita vuorovaikutuksessa
- toimintaterapiaa

- neuropsykologista kuntoutusta, kuten keskittymisen harjoittelua
- kognitiivista käyttäytymisterapiaa, kuten sosiaalisten taitojen harjoittelua
- musiikkiterapiaa.

Myös Kela järjestää kuntoutusta.

Kelan kuntoutuksia ovat muun muassa

- LAKU-perhekuntoutus
- Oma väylä -kuntoutus.

LAKU-perhekuntoutus on tarkoitettu 5–15-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen.

Oma väylä -kuntoutus on tarkoitettu 16–29-vuotiaille nuorille ja aikuisille.

Kelan lisäksi Aivoliitto ja Autismiliitto järjestävät sopeutumisvalmennuskursseja.

Autismikirjon aikuisia voidaan tukea seuraavilla tavoilla:

- ammatillinen tukihenkilö
- kuntoutusohjaus
- opiskelun ja työelämän tuki
- asumispalvelut
- työtoiminta ja päivätoiminta.

Autismikirjon kuntoutusta

kehitetään koko ajan.

Kuntoutuksessa käytetään muun muassa yhä enemmän uutta teknologiaa, kuten virtuaalitodellisuutta.

Lääkehoitoa ei suositella autismikirjon yleisimpien oireiden hoitoon.

Lääkkeitä voidaan käyttää vain silloin, jos muut tukitoimet eivät auta.

Autismikirjo Suomessa

Lasten ja nuorten autismikirjon häiriö on lisääntynyt Suomessa.

Autismikirjon häiriö on yleisempää miehillä kuin naisilla.

Hyvä tietää

On tärkeää,
että autismikirjon henkilön ympäristössä
on vähän ärsykejä,
kuten voimakkaita ääniä tai valoa.
Lisäksi on tärkeää,
että hän nukkuu hyvin,
syö monipuolisesti ja liikkuu.

Lue lisää autismikirjon häiriöstä

■ **Autismiliitto** on järjestö,
joka edustaa autismikirjon henkilöitä
ja heidän läheisiään.
Liitto tarjoaa neuvontaa
ja järjestää koulutuksia.

Autismiliitto on valtakunnallinen.
Sillä on toimintaa eri puolilla Suomea.

[Lue yleiskielellä autismista ja
autismikirjon häiriöistä Autismiliiton
verkkosivuilta.](#)

Suomen Autismikirjon Yhdistys ry
tekee töitä sen puolesta,
että autismikirjon henkilöillä olisi
samat mahdollisuudet kuin muilla.

Yhdistys järjestää yhteistä tekemistä
sekä vertaistoimintaa ryhmissä,
tapahtumissa ja verkossa.

[Lue yleiskielellä autismista
ja diagnoosin tekemisestä Suomen
Autismikirjon Yhdistys ry:n
verkkosivuilta.](#)

■ **Autismiyhdistys eli PAUT ry**
toimii Uudenmaan alueella.
Yhdistys haluaa lisätä
autismikirjon henkilöiden
ja heidän läheistensä hyvinvointia.

[Lue lisää Autismiyhdistyksen
verkkosivuilta yleiskielellä.](#)

■

Autismisäätiö tarjoaa palveluita autismlkirjon henkilöille koko Suomessa.

[Lue lisää Autismisäätiön verkkosivuilta yleiskielellä.](#)

[Lue tai kuuntele autismlkirjon häiriöstä yleiskielellä Terveyskylän Lastentalo-verkkosivuilta.](#)

[Lue tai kuuntele yleiskielinen artikkeli Autismlkirjon häiriöt Duodecimin Terveyskirjastosta.](#)

[Lue yleiskielellä nepsyipiirteisten lasten omahoito-ohjelmasta Mielenterveys-talon verkkosivuilta.](#)

Duodecimin Käypä hoito -toimitus ei vastaa siitä, miten laadukasta tai luotettavaa yhdistysten ja organisaatioiden tieto on.

Potilaat mukaan -viiteryhmä

Autismlkirjon häiriö -suosituksen on tehnyt Käypä hoito -työryhmä. Mukana on ollut myös ryhmä, jossa on mukana autismlkirjon henkilöitä ja heidän läheisiään. Ryhmän nimi on Potilaat mukaan -viiteryhmä.

[Lue yleiskielisestä artikkelista, millaisia asioita Potilaat mukaan -viiteryhmässä on pohdittu.](#)

Tekijät

Alkuperäisen potilasversion kirjoitti toimittaja **Kirsi Tarnanen**.

Tekstiä kommentoi Autismiliiton ja Suomen Autismikirjon Yhdistyksen kaksi henkilöä.

Alkuperäisen potilasversion tarkastivat HUS:n eli Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin lääkärit

Hanna Raaska ja **Marie Korhonen** sekä lääkäri **Arja Tuunainen** Suomalaisesta Lääkäriseurasta Duodecimista.

[Lue alkuperäinen Autismikirjon häiriö potilasversio yleiskielellä Käypä hoito -sivustolta.](#)

Potilasversion selkomukautti Sanna-Leena Knuuttila.

Vastuun raja

Käypä hoito -suositukset ovat ohjeita siitä, miten sairauksia tutkitaan ja hoidetaan.

Ne ovat apuna, kun lääkäri tai muu terveydenhoidon ammattilainen valitsee potilaalle sopivan hoidon.

Käypä hoito -suositukset eivät korvaa lääkärin tai terveydenhuollon ammattilaisen arviota siitä, mikä on paras hoito potilaalle.

Keskustele aina lääkärin tai muun terveydenhoidon ammattilaisen kanssa sinulle parhaasta hoidosta.

Selkokeskus on myöntänyt tälle julkaisulle selkotunnuksen.